

Analiza rezultata ispitivanja stavova i iskustava polaznika o programu pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i suradnika

U programu pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i suradnika sudjelovali su asistenti pet visokoškolskih institucija: Fakulteta hrvatskih studija, Fakulteta prometnih znanosti, Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta, Fakulteta filozofije i religijskih znanosti i Visokog učilišta Algebra, provedenog u razdoblju od 7. veljače do 10. lipnja 2022. Sudionici su u programu sudjelovali pohađanjem pet nastavnih modula. Empirijski su rezultati dobiveni metodom samoprocjene: na početku i na kraju programa sudionici su ispunili upitnike o stavovima prema programu općenito i pojedinačnim aspektima primjene pedagoških, didaktičkih i metodičkih načela u visokoškolskoj nastavi, konstruirane za potrebe ovog istraživanja. U istraživanju je sudjelovalo 26 polaznika u prvom valu, na početku provođenja programa, i 24 polaznika u drugom valu istraživanja, prilikom završetka programa. 53% sudionika bilo je muškog, a 47% sudionica ženskog spola. Prosječna dob sudionika iznosila je $M=33,8$ godina, $Sd=6,6$. S Fakulteta hrvatskih studija u programu je sudjelovalo 12 asistenata, s Fakulteta prometnih znanosti 21 asistent, s Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta 10 sudionika, s Fakulteta filozofije i religijskih znanosti 10 asistenata i s Algebre 1 asistent.

Rezultati u *Tablici 1.* prikazuju deskriptivne podatke pojedinačno za svaku tvrdnju u upitniku: broj sudionika, minimalne i maksimalne vrijednosti, srednje vrijednosti i standardne devijacije.

Tablica 1. Deskriptivni rezultati na pojedinačnim tvrdnjama

	Min.	Max.	M	Sd
Komunikacijske vještine predavača važne su za motivaciju studenata na rad.	3	5	4,66	0,56
Siguran /a sam da studenti razumiju ono što želim postići na svojim predavanjima/seminarima/vježbama.	2	44	4,63	5,78
Važno je vrednovati studente tijekom čitavog semestra.	2	5	4,62	0,67
Na predavanjima stvaram radnu atmosferu.	3	5	4,50	0,58
Metodičke kompetencije se teško mogu steći obrazovanjem ako pojedinac nije motiviran biti dobar predavač.	3	5	4,47	0,71
Smatram se vještim u korištenju digitalnih alata na predavanjima.	2	5	4,42	0,76
Na predavanjima potičem aktivno i suradničko učenje.	3	5	4,38	0,73

Metodičke kompetencije uvjet su kvalitetnog nastavnog rada u visokom obrazovanju.	2	5	4,31	0,87
Metodička osposobljavanja i usavršavanja trebali bi proći svi oni koji drže nastavu na visokim učilištima bez obzira na titulu.	1	5	4,28	1,14
Trebale bi postojati radionice koje se odnose na metodičko osposobljavanje i usavršavanje sveučilišnih nastavnika i asistenata kako bi sveučilišni nastavnici i asistenti bili upoznati s novinama i inovacijama na području visokoškolske pedagogije/metodike.	1	5	4,26	1,08
Tijekom semestra ostvarujem ishode učenja koje sam postavio/la na razini predmeta (koje je nositelj postavio na razini predmeta).	2	5	4,22	0,71
Koristim različite metode i strategije kojima potičem aktivnost studenata na predavanjima.	3	5	4,16	0,71
Studenti su na mojim predavanjima potaknuti na više kognitivne procese poput analize, sinteze, zaključivanja, povezivanja...	1	5	4,16	0,84
Komunikacija sa suradnicima i studentima je uvijek poticajna i konstruktivna.	3	5	4,16	0,71
Ovaj program doprinjet će kvaliteti nastave na mom fakultetu.	2	5	4,14	0,94
Očekujem da će program metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata biti koristan u mom budućem nastavnom radu.	2	5	4,14	0,90
Metodičke kompetencije su jednako važne kao i stručna znanja za predavački rad na visokim učilištima.	1	5	4,10	0,94
Očekujem da ću kroz program metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata steći vrijedno znanje i razviti korisne kompetencije.	1	5	4,10	0,86
Uvijek sam dobro pripremljen/a za svoja predavanja/seminare/vježbe.	3	5	4,08	0,60
Mogu navesti kompetencije koje su studenti stekli nakon što su odslušali i položili moj predmet ili odradili seminare/vježbe.	2	5	4,08	0,80
Razumijem važnost postavljanja ciljeva i ishoda učenja na razini predmeta.	2	5	4,06	0,79
Stečena znanja i vještine studenata provjeravam tijekom predavanja.	2	5	4,02	0,80
Očekujem da će program metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata biti zanimljiv.	2	5	4,02	1,04
Znam kako ishode učenja na razini predmeta ostvariti na predavanjima/seminarima/vježbama.	2	5	4,00	0,76
Poznajem prikladne tehnike verbalne i neverbalne komunikacije.	2	5	3,96	0,86
Vrednujem ishode učenja koje sam postavio/la na razini predmeta (koje je nositelj postavio na razini predmeta).	1	5	3,88	0,91
Na predavanjima koristim različite digitalne alate.	1	5	3,86	1,20
Za predavanja/seminare/vježbe se uvijek stručno i metodički pripremam	2	5	3,82	0,80
Smatram da izvrsno vladam predmetom/predmetima koje predajem na fakultetu	1	5	3,82	0,83
Na predavanjima/seminarima/vježbama osvješčujem studentima važnost i potrebu cjeloživotnog učenja.	2	5	3,80	0,86

Moj interes za sudjelovanjem u programu metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata je visok.	1	5	3,68	1,27
Uz programe metodičkog osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata trebali bi postojati i različiti kraći metodički seminari i radionice koji bi se organizirali na razini Sveučilišta.	1	5	3,66	1,08
Metodička osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata trebala bi imati jedinstven program na razini države.	1	5	3,64	1,40
Znam kako prezentirati sadržaj studentima imajući u vidu različite stilove učenja	1	5	3,52	0,79
Poznajem osnovne teorije učenja važne za kvalitetno održavanje nastave.	1	5	3,48	0,74
Metodičke kompetencije teško se mogu steći obrazovanjem ako netko nije dobar nastavnik po svojoj prirodi.	1	5	3,43	1,26
Pripremam se za predavanje imajući u vidu konstruktivno poravnanje.	1	5	3,39	0,76
Smatram da bi metodička osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata trebala biti zakonom propisana obveza.	1	5	3,30	1,30
Imam razvijene metodičke kompetencije i smatram da mi ovaj program nije potreban.	1	5	2,70	1,02
Postignuća studenata vrednujem isključivo na kraju semestra.	1	5	2,48	1,31
Digitalne alate treba u što manjoj mjeri koristiti u visokoškolskoj nastavi.	1	5	2,06	1,19
Metodička osposobljavanja i usavršavanja potrebna su nastavnicima u osnovnim i srednjim školama, a ne nastavnicima u visokom obrazovanju.	1	5	1,96	1,24
Digitalni alati u visokoškolskoj nastavi imaju više nedostataka nego prednosti.	1	5	1,94	1,06
Uz pomoć digitalnih alata nije moguće potaknuti kod studenata aktivnost i postizanje viših kognitivnih procesa.	1	4	1,90	0,97
Ne razumijem obvezu metodičkog osposobljavanja i usavršavanja za sveučilišne nastavnike i asistente.	1	5	1,64	0,98
Smatram da ništa od onoga što ću čuti u okviru programa metodičkog osposobljavanja i usavršavanja neću koristiti u praksi.	1	3	1,52	0,65

Tablica 1 prikazuje prosječne vrijednosti procjena slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom u upitniku. Rezultati prikazani na ovaj način pružaju uvid u razmišljanja sudionika o različitim ispitanim aspektima programa pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i suradnika. Rezultati pokazuju da sudionici najviše ocjene daju komunikacijskim vještinama predavača usmjerenima na motivaciju studenata ($M=4,66$, $Sd=0,56$) i značajnosti kontinuiranog vrednovanja studenata tijekom semestra ($M=4,62$, $Sd=0,67$). Sudionici se u prosjeku smatraju vještim u prenošenju znanja studentima na način da ostvaruju razumijevanje gradiva ($M=4,63$, $Sd=5,78$), stvaranju radne atmosfere

($M=4,50$, $Sd=0,58$), korištenju digitalnih alata na predavanjima ($M=4,42$, $Sd=0,76$) i poticanju aktivnog i suradničkog učenja ($M=4,38$, $SD=0,73$). Vještinu održavanja kvalitetnih predavanja sudionici smatraju uglavnom posljedicom motivacije, odnosno vještinom na koju obrazovanje ne utječe značajno ako pojedinac nije motiviran biti dobar predavač ($M=4,47$, $Sd=0,71$). Također, većina se sudionika slaže s tvrdnjom da bi trebale postojati radionice koje se odnose na na metodičko osposobljavanje i usavršavanje sveučilišnih nastavnika i asistenata kako bi sveučilišni nastavnici i asistenti bili upoznati s novinama i inovacijama na području visokoškolske pedagogije i metodike ($M=4,26$, $Sd=1,08$) jer su metodičke kompetencije uvjet kvalitetnog nastavnog rada u visokom obrazovanju ($M=4,31$, $Sd=0,87$). Sudionici očekuju da će program metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata biti koristan u njihovom budućem nastavnom radu ($M=4,14$, $Sd=0,90$) te razumiju važnost postavljanja ciljeva i ishoda učenja na razini predmeta ($M=4,06$, $Sd=0,79$).

U nešto manjoj mjeri sudionici smatraju da bi metodička osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i asistenata trebala biti zakonom propisana obveza ($M=3,30$, $Sd=1,30$). Sudionici se također procjenjuju nešto manje kompetentnima u vrednovanju ishoda učenja koje su postavili, ili koje su nositelji kolegija postavili, na razini predmeta ($M=3,88$, $Sd=0,91$), prezentiranju sadržaja studentima uzimajući u obzir različite stilove učenja ($M=3,52$, $Sd=0,79$), u pripremama za predavanje imajući u vidu konstruktivno poravnanje ($M=3,39$, $Sd=0,76$) i u poznavanju osnovnih teorija učenja važnih za kvalitetno održavanje nastave ($M=3,48$, $Sd=0,74$). Najnižim procjenama procijenjene su tvrdnje negativnog smjera: tvrdnje da sudionicima nije potreban program zbog razvijenih metodičkih kompetencija ($M=2,70$, $Sd=1,02$), da je pedagoško-didaktičko-metodičko osposobljavanje i usavršavanje potrebno nastavnicima u osnovnim i srednjim školama, a ne nastavnicima u visokom obrazovanju ($M=1,96$, $Sd=1,24$), da uz pomoć digitalnih alata nije moguće potaknuti kod studenata aktivnost i postizanje viših kognitivnih procesa ($M=1,90$, $Sd=0,97$) kao i da digitalni alati u visokoškolskoj nastavi imaju više nedostataka nego prednosti ($M=1,94$, $Sd=1,06$), da ne razumiju obvezu metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja za sveučilišne nastavnike i asistente ($M=1,64$, $Sd=0,98$) te da smatraju da ništa od sadržaja koji će čuti u okviru programa metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja neće koristiti u praksi ($M=1,52$, $Sd=0,65$).

Tablica 2. Usporedba stavova o programu pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i suradnika na početku i na kraju programa

		Suma kvadrata	Stupnjevi slobode	Prosječna suma kvadrata	F	Značajnost
Mogu navesti kompetencije koje su studenti stekli nakon što su odslušali i položili moj predmet ili odradili seminare/vježbe.	Između skupina	5,231	1	5,231	9,494	0,003
	Unutar skupina	26,449	48	0,551		
	Ukupno	31,68	49			
Komunikacijske vještine predavača važne su za motivaciju studenata na rad.	Između skupina	2,133	1	2,133	7,825	0,007
	Unutar skupina	13,087	48	0,273		
	Ukupno	15,22	49			
Koristim različite metode i strategije kojima potičem aktivnost studenata na predavanjima.	Između skupina	2,133	1	2,133	4,534	0,038
	Unutar skupina	22,587	48	0,471		
	Ukupno	24,72	49			

Analiza varijance pokazala je da na nekim tvrdnjama postoje razlike u procjeni sudionika na početku i na kraju programa. Na početku programa sudionici su svoje mogućnosti navođenja kompetencija koje su studenti stekli nakon odslušanog i položenog predmeta ili odrađenih seminara ili vježbi procijenili značajno nižima ($M=3,77$, $Sd=0,86$) u odnosu na kraj programa ($M=4,42$, $Sd=0,58$, $F=9,49$, $df=48$, $p=0,003$). Također, na kraju programa sudionici su komunikacijske vještine procijenili važnima za motivaciju studenata ($M=4,88$, $Sd=0,34$) u značajno većoj mjeri u odnosu na početak programa ($M=4,46$, $Sd=0,65$, $F=7,83$, $df=48$, $p=0,007$). Na kraju programa sudionici su u značajno većoj mjeri procijenili da na predavanjima koriste različite metode i strategije kojima potiču aktivnost studenata ($M=4,38$, $Sd=0,58$), u usporedbi s procjenama na početku programa ($M=3,96$, $Sd=0,77$, $F=4,53$, $df=48$, $p=0,038$).

Na kraju istraživanja sudionicima su postavljena četiri pitanja otvorenog tipa. Na pitanje što bi u programu pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i suradnika ocijenili najkorisnijim, sudionici su istaknuli komunikacijske i socijalne vještine, metode i strategije poticanja studenata na aktivno sudjelovanje u nastavi, primjere

aktivne nastave i načina evaluacije studenata, logičko razmišljanje i aktivno slušanje, empatiju, načine samoprocjene usklađenosti predavanja i vježbi s ishodima učenja, razine kvalitete prenošenja znanja studentima te poticaj na razmišljanje kako restrukturirati predavanja i vježbe kako bi se kod studenata potaknulo logičko zaključivanje. Jedan je sudionik istaknuo korisnost svakog pojedinog modula programa, te da će svako predavanje i radionica pozitivno utjecati na osobni razvoj i nastavnu djelatnost.

Na pitanje koji dio sadržaja koji su čuli tijekom programa pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja nastavnika i suradnika smatraju nekorisnim, sudionici su u pojedinačnim odgovorima naveli prethodno poznavanje načina vrednovanja, prezentaciju teoretskog dijela na jednostavniji i vizualno atraktivniji način te usmjeravanje modula definiranja ishoda učenja na ciljanu publiku, odnosno nositelje kolegija, jer asistenti uglavnom nastoje ostvariti unaprijed postavljene ishode učenja, koji su često zastarjeli. Veći broj sudionika istaknuo je da ne mogu izdvojiti nekoristan sadržaj jer je program u cijelosti bio koristan i zanimljiv, a i nije individualan pa treba uzeti u obzir da nemaju svi jednako predznanje i iste sposobnosti.

Kao prijedloge za poboljšanje programa sudionici su naveli dodatak treninga komunikacijskih i govorničkih vještina, raspodjelu tema i modula na sve djelatnike fakulteta – ne samo asistente, te proširenje sadržaja dodatnim primjerima i vježbama. Na pitanje o temama o kojima bi željeli čuti više, sudionici su naveli tehnike verbalne i neverbalne komunikacije, metode rješavanja konflikata, načina vrednovanja studentskih uradaka, metodama učenja i poučavanja, načine poticanja interesa svih dionika visokoškolskog sustava za ispravljanje nedostataka i davanje na važnosti razvoju pedagoških, didaktičkih i metodičkih kompetencija. U jednom je odgovoru istaknuto da je program ponudio velik broj korisnih informacija, a sudionik je izrazio želju za dodatnim informacijama o svim obrađenim temama te nužnost radionica ovakvog tipa s ciljem povećanja kvalitete rada i nastave, ali i stjecanja i razvoja osobnih kompetencija. Raznovrsnost odgovora sudionika na pitanja otvorenog tipa ukazuje na individualna očekivanja i procijenjenu korist stečenu provedenim programom pedagoško-didaktičko-metodičkoga osposobljavanja i usavršavanja sveučilišnih nastavnika i suradnika.